



HAVNASJONEN NORGE

Norge er en av verdens ledende havnasjoner. Hva vil være viktig for havnæringene og myndighetene for å sikre fremtidig norsk konkurransekraft?



Norges
Rederiforbund
Norwegian
Shipowners'
Association



Norsk Industri



Norsk olje&gass



SjømatNorge





**Norge – verdens fremste
havnasjon**

Norge er verdens fremste havnasjon. I møtet med, og i mestringen av havet, har Norge utviklet kompetanse og næringer som i dag er i verdensklasse. **Sjømatnæringen, skipsfart, offshore olje- og gassvirksomhet, med tilhørende landanlegg og leverandørindustri, sysselsetter hundretusenvis av nordmenn, og bidrar med en verdiskaping som gjør det mulig å ha et av verdens høyeste velferdsnivå.** Norge skiller seg fra de fleste andre land ved at vi har en vesentlig del av verdiskaping og sysselsetting i havrelatert næringsliv. Denne erkjennelsen må prege norsk politikk også fremover.

Havet representerer store muligheter for å møte behovene som følger av global vekst på en bærekraftig måte. **Innen 2050 vil om lag to milliarder flere mennesker trenge mer mat, mer energi og mer transport.** Havet kan mette milliarder av mennesker med klimavennlig mat, men i dag utgjør mat fra havet mindre enn 2 % av det globale kostholdet. Sjøtransport er den mest energieffektive og klimavennlige transportformen, og dekker i dag omtrent 90 % av transportbehovet på verdensbasis. Norsk gass representerer et mer klimavennlig alternativ til kull i Europa og dekker om lag 20 % av Europas gassetterspørsel. Innen sjømat, transport og havbasert energiproduksjon er norske bedrifter, kompetansemiljø og akademia verdensledende.

Norsk havbasert innovasjon, kompetanse og erfaring kan tilby bærekraftige løsninger på en rekke av de utfordringene verden vil stå overfor de neste tiårene. Denne posisjonen bør styrkes, understøttet av en ambisiøs politikk for utviklingen av havbasert næringsliv.

For at Norge skal være verdens fremste havnasjon også i fremtiden, må vi fortsette å ligge fremst både når det gjelder kunnskap om havet, og aktivitet i tilknytning til det. Havpolitikken må rette oppmerksomhet mot det som skjer både på, i og under havet. Dette gjelder både forskning, forvaltning og forretningsvirksomhet knyttet til havet. **Potensialet for fremtidig utvikling av havnæringene kan kun realiseres hvis dagens og fremtidens rammebetingelser gjør det mulig å utvikle et bærekraftig, kostnadseffektivt og konkurransedyktig næringsliv.**

De norske havbaserte næringene er svært eksportorientert og opererer i et globalt marked med hard konkurranse om markedsandeler og oppdrag. Norge er verdens nest største eksportør av sjømat, verdens tredje største eksportør av gass og en av verdens største skipsfartsnasjoner. Leverandørindustrien til sjømat, olje og gass og rederier har store markedsandeler internasjonalt. I tillegg

til alle de norske bedriftene, har mange utenlandske konsern lagt teknologisatsing til Norge på grunn av erfaringen, kunnskapen og rammebetingelsene som finnes her.

Den verdensledende posisjonen til de tradisjonelle næringene innenfor sjømat, transport og olje og gass danner grunnlaget for nye spennende næringer og ny vekst. Det bygges en rekke nye næringer på skuldrene av innovasjoner og kunnskap fra eksisterende næringer. Slik blir den norske havbaserte kompetansen en av Norges viktigste fornybare ressurser. Klynger bestående av næringsaktører, deres leverandører, forskningsmiljøer, utdanningsinstitusjoner, finansinstitusjoner og juridisk kompetanse bidrar til å styrke innovasjonstakten og omstillingsevnen til norsk havbasert næring. Dette er en av de viktigste forutsetningene for den posisjonen Norge har internasjonalt.

Utviklingen av en offensiv havpolitikk må derfor først og fremst legges til rette for en styrking og videreutvikling av de allerede eksisterende havnæringene. En sterk norsk sjømatnæring er fundamentet for en sterk norsk leverandørindustri til sjømatnæring. En sterk norsk rederinæring er navet i en sterk norsk maritim klynge som inkluderer verfts- og utstyrsleverandører, maritime tjenester og sjøfolk. Tilsvarende er en sterk norsk olje- og gassnæring nav for alt fra engineeringselskap, utstyrs- og systemleverandører, driftstjenesteleverandører og baser til finansmiljø. Dette utgangspunktet må utnyttes gjennom å legge til rette for videre utvikling av disse næringene, klyngene og bedriftene.

Norsk olje og gass, Norges Rederiforbund, Norsk Industri, Sjømat Norge og Norges Fiskarlag ønsker med dette innspillet å bidra med kunnskap om mulighetene i havet og anbefale virkemidler for utvikling av fremtidens havpolitikk. Vi mener følgende momenter er særlig viktige i arbeidet med havpolitikken:

- Fremtidens havnæringer vil i hovedsak utvikle seg basert på allerede eksisterende næringer, og i samspillet og skjæringspunktet mellom disse. Et hovedelement i havpolitikken må derfor være å legge til rette for positiv utvikling av eksisterende næringer gjennom konkurransedyktige og forutsigbare rammevilkår.
- Kunnskapsoverføring mellom de eksisterende havnæringene vil være avgjørende for å lykkes med nye næringsaktiviteter i havet. Skal Norge opprettholde sin posisjon som en ledende havnasjon vil det være viktig å stimulere til at forskning, innovasjon, teknologiutvikling og ny kunnskap i større grad overføres på tvers av de havbaserte næringene. Det bør derfor iverksettes et forskningsprogram for å kartlegge og utnytte slike synergier havnæringene imellom.
- Et grunnleggende element i havpolitikken må være å iverksette et stort forskningsprogram for å få økt kunnskap om hva som finnes i havet og på havbunnen som kan danne

grunnlaget for næringsutvikling. Det må også være et mål å få en rask realisering av Ocean Space Centre i Trondheim, som vil styrke næringsrettet forskning på havbasert virksomhet.

- For å sikre internasjonalt forutsigbare og konkurransedyktige rammevilkår som muliggjør utvikling av eksisterende og nye havnæringer er det viktig at norske myndigheter fører en offensiv handelspolitikk som ivaretar Norges eksportinteresser. Det er også viktig å sikre internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår for norsk eierskap.
- For å møte fremtidens behov er det avgjørende at det legges til rette for at fjord-, kyst- og havarealet kan nyttiggjøres til næringsaktivitet på en forsvarlig måte. Det er derfor nødvendig å sikre bedre samhandling mellom næringene og forvaltningsinstansene, slik at prosessene blir mer ryddig, interessekonfliktene blir avklart raskere, og endelige vedtak blir fattet tidligere.





**Viktig og riktig med høyt
aktivitetsnivå**

Norge har en stolt historie å vise til når det gjelder forvaltning av ressursene i havet. Aktiv forvaltning av fiskearter gjør at Norge har gode og høstbare bestander. Myndighetenes ressursforvaltning av olje og gass har sikret samfunnet enorme verdier og en stor teknologiindustri med betydelig eksport. Konkurransedyktige norske maritime rammevilkår har vært en viktig premissleverandør for utviklingen av en verdensledende kunnskapsbasert maritim klynge.

Leverandørklynger og kompetansemiljøer forvitrer fort. Det er derfor avgjørende at det er gode utviklingsmuligheter i havnæringene som gir grunnlaget for nye prosjekter, offensiv bruk og utvikling av ny teknologi, og stabil drift og vedlikehold på eksisterende installasjoner og fartøyer.

Økt bruk av havet gir stort verdiskapingspotensial, men også økt potensiale for konflikter mellom eksisterende og kommende

havnæring, samt andre brukere av havet. **For å møte fremtidens behov er det avgjørende at det legges til rette for at fjord-, kyst- og havarealet kan nyttiggjøres til næringsaktivitet på en forsvarlig måte. Det er derfor nødvendig å sikre bedre samhandling mellom næringene og forvaltningsinstansene, slik at prosessene blir mer ryddig, interessekonfliktene blir avklart raskere, og endelige vedtak blir fattet tidligere.**

Regelverket og sektormyndighetene skal bidra til en optimal videreutvikling av havnæringene. Det er viktig at forvaltningen ikke er kostnadsdrivende eller konkurransevridende. Helhetlige forvaltningsplaner må videreføres og brukes aktivt i forvaltningen av havnæringene på tvers av sektorer. Bærekraftig bruk av fjord-, kyst- og havområdene bør være hovedpilaren i forvaltningen fremfor passivt vern.



**Forutsigbare og
konkurransedyktige rammevilkår**

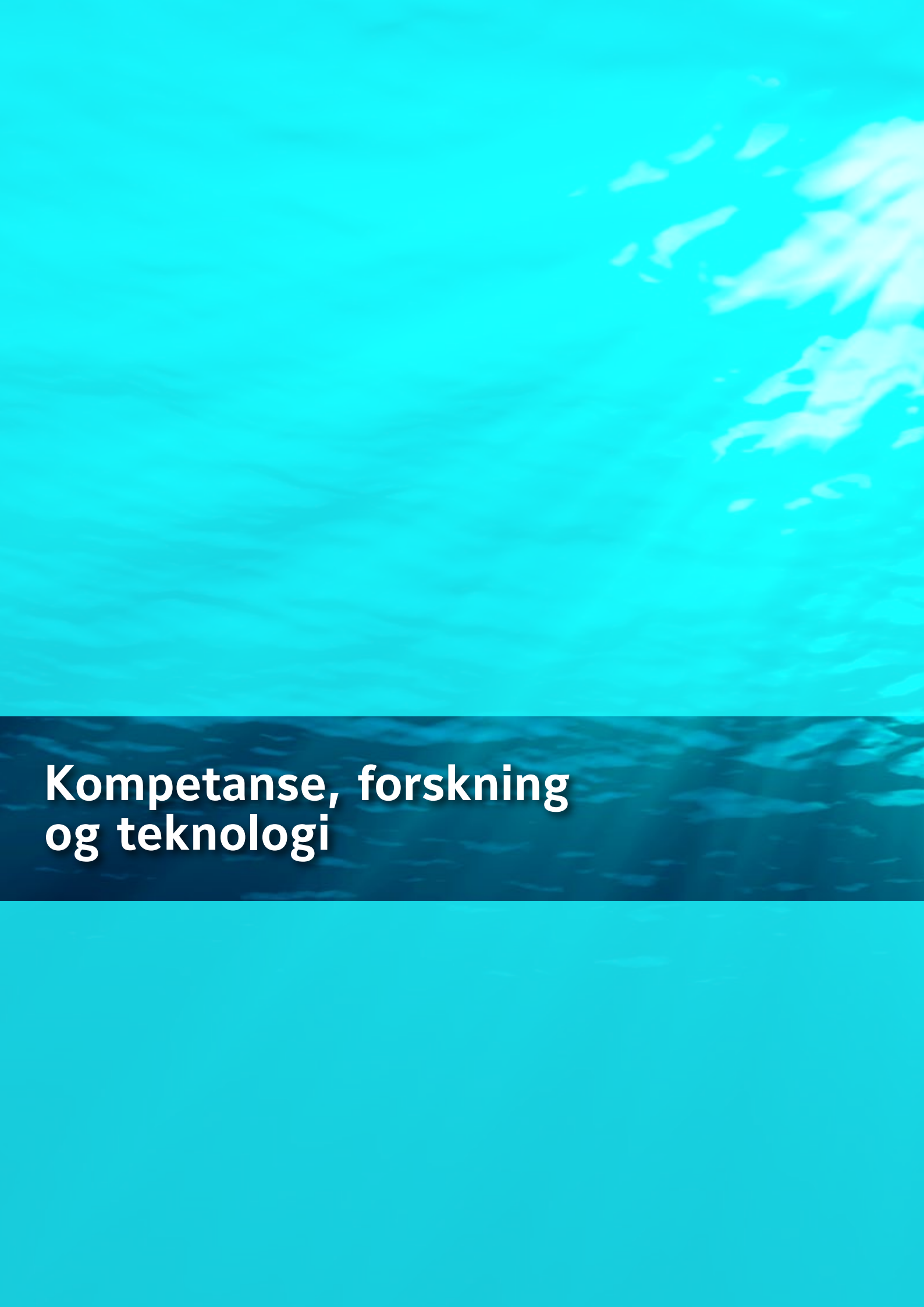
Havnæringene går for tiden gjennom store endringsprosesser. Oljenæringen tilpasser seg en langt lavere oljepris og er offensiv for å redusere utslipp. Rederinæringen rammes av svak økonomisk vekst globalt, i tillegg til oljeprisfallet. Havbruksnæringen arbeider aktivt med utfordringer knyttet til lus og rømming, mens fiskerinæringen har lav lønnsomhet på flere av de landbaserte mottaks- og foredlingsanleggene. Leverandørindustrien omstiller seg løpende, og må tilpasse produkter og leveranser til det enhver tid gjeldende aktivitetsnivå og leveransekrav. I sum resulterer dette i skjerpede kompetansekrav, kapitalbegrensninger og økt risiko, mindre forutsigbarhet, økt behov for teknologisatsing og på kort sikt økt ledighet.

Havnæringene med tilhørende leverandørindustri opererer i en sterk internasjonal konkurranse. Forutsigbare og konkurransedyktige rammevilkår er derfor avgjørende for å opprettholde høy aktivitet og slik sikre at den norske havbaserte

sysselsettingen og verdiskapningen kan øke ytterligere i årene framover.

For å etablere avtaler som gir størst mulig bidrag til norsk næringslivs globale konkurranseposisjon må norske myndigheter føre en offensiv handelspolitikk som ivaretar Norges interesser. Det er behov for å styrke markedsadgangen for norske tjenester og produkter, ved blant annet å sikre at norsk næringsliv får like gode vilkår som de som nedfelles i fremtidige regionale handelsavtaler. Den omstillingen norsk økonomi står overfor må gi seg utslag i de prioriteringene som gjøres i handelspolitikken, ved tilrettelegging for at norskbasert næringsliv og industri hevder seg globalt.

Norske myndigheter må sørge for forutsigbare og internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår som muliggjør fortsatt utvikling av eksisterende og nye havnæringene. Det er også svært viktig å sikre internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår for norsk eierskap.



**Kompetanse, forskning
og teknologi**

De norske havområdene er rike på ressurser og Norge må både styrke eksisterende næringer og bedrifter og utvikle helt ny virksomhet fra ressursrikdommen. Den viktigste innsatsfaktoren er imidlertid den menneskelige; at havnæringene har tilgang på tilstrekkelig arbeidskraft med riktig kompetanse vil være avgjørende for å utnytte de fysiske ressursene.

Hele kompetansekjeden fra videregående skole, høyere utdanning, forskning til teknologiutveksling må bidra til å utløse og utnytte mulighetene i havet. Det bør etableres utdanningsløp rettet mot havnæringenes felles utfordringer. Det bør også legges til rette for høyere andel kandidater med realfag og teknologifag, samt innføres incentiver for UH-sektoren som kan øke teknologispredningen gjennom bedre forskningssamarbeid mellom næringsliv og universiteter.

Ved å stimulere til at FoU, innovasjon, teknologiutvikling og ny kunnskap i større grad overføres på tvers av sektorene og de havbaserte næringene, vil synergieffektene næringene og aktørene imellom styrkes.

Næringsklyngene vil spille en sentral rolle i dette arbeidet.

Innovasjonen og teknologiutviklingen som skjer i havnæringene gir grunnlag for utvikling av ny næringsvirksomhet, slik for eksempel teknologi fra olje- og gassvirksomheten gir grunnlag for utvikling av fornybar energi og helseteknologi, og sjømatvirksomheten gir grunnlag for utvikling av bioøkonomi. **Havnæringene mener derfor at det bør iverksettes et stort FoU-program for å kartlegge og utnytte slike synergier havnæringene imellom, eventuelt også mellom havnæringene og andre norske næringer. I all utvikling må kostnadseffektive løsninger være forutsetningen.**

Gjennom økt satsing på teknologi og kompetanse vil dagens store havnæringer omstilles ytterligere, noe som gir grobunn for en mengde innovasjoner og nyvinninger. Dette er grunnlaget for en rekke næringer blant annet innen fornybar energi, hybridløsninger, undersjøisk gruvedrift, makro- og mikroalger, nye forklider, høsting og produksjon av nye arter, marin bioprospektering, karbonfangst og lagring, legemidler, energieffektivisering og miljøvennlig transport. Kompetansen og

teknologien fra de etablerte havnæringene brukes til å utvikle nytt næringsliv.

Det er et stort verdiskapningspotensial innenfor anvendelse av «muliggjørende teknologier» inn mot en industriell videreutvikling av havnæringene. Næringene må ha kunnskap om ny teknologi og muligheter denne gir. Det er nødvendig med bedre støtteordninger for å sikre innovasjon i næringene, klyngene, bedriftene og academia, særlig knyttet til digitalisering, utvikling og implementering av muliggjørende teknologier.

Innenfor smarte havner, skip, verft samt olje- og havbruksteknologi kan Norge være ledende på eksport av teknologi og innovasjoner. Dette knytter seg særlig til autonomi, automatisering og digitalisering, i tillegg til design, drift- og produksjonsteknologi, samt klima- og miljøteknologi. Norsk teknologi- og leverandørindustri er allerede verdensledende i flere markeder.

Myndighetene må sørge for å etablere fullskala verdikjeder for CO₂-fangst og lagring, og avklare rollefordeling, incentiver og kommersielle forhold i samarbeid med industrien. CCS-teknologi og kompetanse kan, i tillegg til å bidra til å løse klimautfordringene, ha et stort eksportpotensiale.

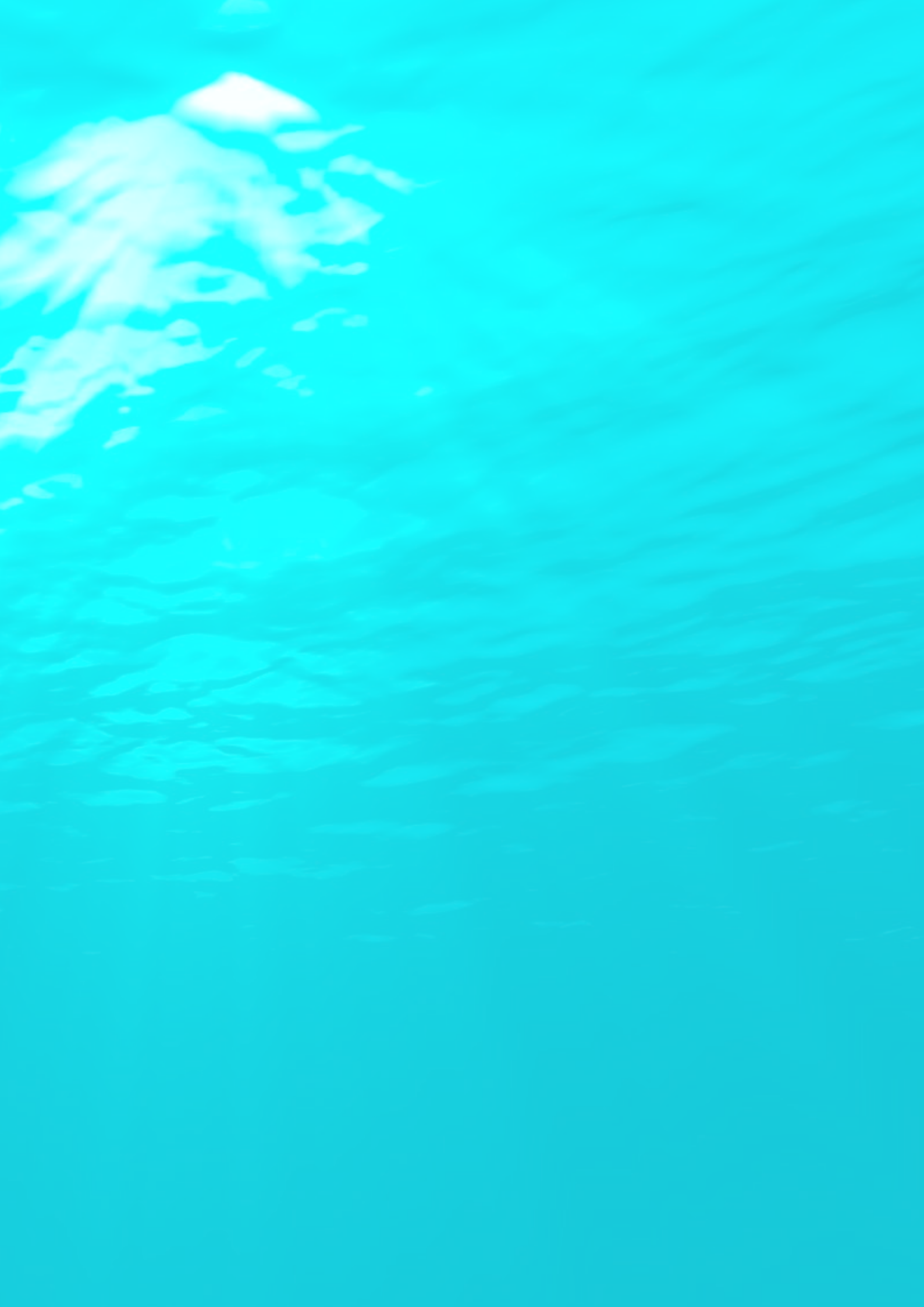
Det må opprettes et nasjonalt senter for lavutslippsteknologi. Senteret skal gi anbefalinger til, og koordinere innsats og retning for utvikling av lavutslippsteknologi

og -løsninger med nasjonale strategier som OG21 og Maritim21, samt det øvrige relevante virkemiddelapparatet.

Myndighetene må stimulere til eksport av norsk klimateknologi gjennom Norwegian Energy Partners (Intsok og Intpow) og Innovasjon Norge og støtte til energieffektivisering gjennom Enova. Stimuli må gis for utvikling av nye verdikjeder som produksjon av hydrogen fra naturgass offshore og på land.

Etablerte ordninger og strategier som FoT-ordningen, OG21, Maritim21, Hav21, Demo2000, Petromaks, Skattefunn må opprettholdes og videreutvikles. **I tillegg må det etableres et «Demo havbruk» for å bidra til økt innovasjon og utvikling av havbruksteknologi gjennom pilotering og testing. Det må også være et mål å få en rask realisering av Ocean Space Centre i Trondheim, som vil styrke næringsrettet forskning på havbasert virksomhet.**

Myndighetene må gi økte midler til ressurskartleggingsprosjekter i, under og på havet. Inngående kjennskap til våre ressurser er avgjørende for næringenes satsninger og prioriteringer for bærekraftig utnyttelse av ressursene. Et grunnleggende element i en offensiv havpolitikk må derfor være å iverksette **et stort forskningsprogram for å få økt kunnskap om hva som finnes i havet og på havbunnen som kan danne grunnlaget for næringsutvikling.**





Sikkerhet og beredskap

Økt aktivitet i havområdene stiller økte krav til samfunnets beredskap. Dette gjelder beredskap som sikrer liv, miljø og verdier.

I henhold til Sjøsikkerhetsmeldingen er regjeringens hovedmål å redusere ulykker til sjøs i tråd med nullvisjonen. Nullvisjonen sier at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller hardt skadde i transportsektoren. Samtidig skal man forhindre og begrense miljøskade ved akutt forurensing. For å oppnå dette må det legges til rette for en god og effektiv beredskap samt forebyggende tiltak for sjøsikkerheten.

Kyststaten har ansvar for å sikre at skip kan trafikkere i farvannet på en sikker måte. Dette betyr å tilby en kompetent og fornuftig lostjeneste, og merke og utbedre farleder tilstrekkelig for sikker navigering. Kyststaten har også ansvaret for beredskap mot akutt forurensing. I Norge er det Kystverket som ivaretar statens beredskapsansvar ved først og fremst å bekjempe akutte oljeutslipp.

Statens oljevern- og slepeberedskap må forbedres og videreutvikles for å holde følge med økningen i skipstrafikken i norsk

farvann. Det etablerte samarbeidet mellom statlig og privat beredskap bør videreutvikles for å sikre god ressursutnyttelse i alle norske havområder. **Videre er det behov for flere felles øvelser, etablering av dispergeringsberedskap og mobile depotløsninger. Vi ser også at private bidrag til lagring, drift og transport av oljevernmateriell kan være en god løsning for effektiv oljevernberedskap.**

Beredskapsbehovene på norsk sokkel dekkes i dag utelukkende med ressurser som befinner seg i Norge. Norsk Oljevernforening For Operatørselskap har tilgang til næringenes egne ressurser som sammen med nasjonale og internasjonale ressurser gir en robust beredskap langs kysten i Norge. Økt geografisk spredning av oljeproduksjon i nord har bidratt til en oppbygging av beredskapsressursene. Innsatsstyrken i kyst- og strandberedskapen er mer enn fordoblet de siste syv til åtte år, blant annet gjennom å ha anledning til å utnytte mindre fartøy og fiskebåter i beredskapen.

Utvikling av gode og robuste løsninger som ivaretar sikkerheten til mennesker, miljø og verdier er helt avgjørende, spesielt i krevende og sårbare områder.



Nordområdene

Nordområdene har vært gjenstand for økende fokus fra mange aktører, blant annet på grunn av sin betydning for energi, ressurser, miljø og sikkerhet. Her møtes tre verdensdeler, her finnes noen av verdens største ressursforekomster av olje, gass, fisk, ferskvann, metaller og mineraler, og her krysses viktige geo-strategiske interesser.

Det er imidlertid ulike definisjoner av både nordområdene og Arktis. Samtidig finnes det ikke «ett Arktis». Forholdene i Arktis er stedvis komplekse og krevende. Samtidig er det viktig å erkjenne at det er, og har vært, betydelig aktivitet i deler av Arktis igjennom århundrer. Til sammenligning med de arktiske områdene i Russland, Grønland og nord i Amerika, som i vesentlig grad er ubebodd eller preget av spredt bosetning og et til dels hardt, ugjestmildt klima, karakteriseres norske farvann av isfritt hav grunnet Golfstrømmen, og norske nordområder for øvrig av større samfunn, utbygd infrastruktur, og et bredt, kunnskapsbasert næringsliv. Dette er viktige forutsetninger for at Norge skal lykkes i havpolitikken – en politikk som bør bygge videre på norsk nordområdepolitikk utviklet over tid og på tvers av regjeringer.

Det eksisterer et behov for en tydelig og mer koordinert stemme og innsats fra

næringslivet som samler bedrifter på tvers av ulike sektorer på en overordnet møteplass for å diskutere, avstemme og utveksle informasjon om situasjonen i nordområdene, ideer til forretningsutvikling og beste praksis for bærekraftig næringsutvikling. Topplederforumet Arctic Business Council er ett slikt initiativ, der næringslivsledere samles og retter fokuset mot de strategiske beslutningene som er nødvendige for å sikre en bærekraftig utvikling av de mange mulighetene som nordområdene byr på.

For Norge og våre nordområder er det viktig at Arktisk Råd i økende grad legger vekt på samarbeid om næringsutvikling. Arctic Economic Council (AEC) er en plattform for dialog og samarbeid mellom Arktisk Råd og næringslivet, og vil særlig arbeide for en bærekraftig næringsutvikling på tvers av de åtte arktiske statene gjennom erfaringsdeling, teknologisk utvikling, standarder og annet internasjonalt samarbeid.

Russland er en stor og viktig nabo som vi deler både land- og havgrense med. Norge har store fiskeriressurser i nordområdene. Disse forvalter vi sammen med Russland og de er av de best forvaltede fiskeriressursene globalt. Det russiske markedet er viktig for norsk eksport av sjømat, samt at Russland er en betydelig

petroleumsprodusent og et viktig marked for eksport av norsk petroleumsteknologi. Når sanksjonene en dag fjernes, må næringssamarbeidet med Russland stimuleres.

For havnæringene er det viktig at myndighetene bidrar til å få på plass et rammeverk med Russland og andre arktiske stater for å sikre en miljømessig sikker virksomhet uavhengig av grenser.

Værvarsler i nordområdene er av lavere kvalitet enn andre steder og det er et betydelig behov for mer pålitelige værvarslingssystemer med den økende aktiviteten innen fiskeri, petroleum og maritim sektor. Dårlig kvalitet skyldes hovedsakelig mangel på målepunkter. Petroleumsindustrien arbeider med et prosjekt som monitorerer vind, strøm, bølger og temperaturer på ulike lokasjoner i Barentshavet, men myndighetene må, i samråd med Meteorologisk institutt, bygge ut værradarer

for å sikre forsvarlig næringsvirksomhet i nordområdene.

Våre nordlige havområder anses som det svakeste leddet i norsk maritim beredskap. I arbeidet med å utvikle den maritime beredskapen, er det viktig å se på alle sider og da særlig hvilke ressurser som kan settes inn dersom en ulykke skulle inntreffe. SARiNOR-prosjektet er i så måte en av de viktigste innsatsene som er foretatt de senere årene på dette området. Prosjektet har som mål å identifisere forbedringspotensialet innenfor søk, redning, overlevelse i kaldt klima, kommunikasjon og delt situasjonsforståelse, samt felles operasjoner i de norske nordområdene. Ambisjonen er at prosjektet skal komme med forslag som kan forbedre ytelsen utover det som er mulig i dag, og identifisere forsinkende faktorer fra ulykken skjer til den eller de forulykkede kommer til behandling.





Infrastruktur

Et særtrekk og konkurransefortrinn for Norge er den omfattende infrastrukturen som landet har bygget opp som følge av den spredte bosettingen. Dette har vært et viktig grunnlag for næringsutviklingen frem til nå. **Nasjonal Transportplan 2018-2029 må underbygge en nasjonal satsing på havpolitikken.** Dette omfatter flyplasser, veier, havner og ferjer etc.

Næringslivets tilgang til fysisk infrastruktur for utvikling og innovasjon er avgjørende for konkurranseevnen og fremtidig verdiskaping i Norge. Behovet for tilgang til anlegg og sentre der norskbasert næringsvirksomhet kan simulere, visualisere eller teste sin teknologi, produkter, tjenester, prosesser eller løsninger er betydelig – og stadig økende. Myndighetene må støtte program og initiativ som søker å stimulere til etablering og videreutvikling av næringsnære anlegg og sentre for simulering, testing og visualisering.

Effektive havner er avgjørende for en utvikling av en mer klimavennlig transportsektor. Sjøtransporten er den mest energieffektive og klimavennlige transportformen. Dersom sjøtransporten skal være konkurransedyktig, må alle elementene i transportkjeden være effektiv. Havnene er gjerne flaskehalser, og kan bidra til å fordyre og forsinke frakten. **Det er**

behov for en mer helhetlig tenkning knyttet til havneinfrastruktur, samt incentiver til bruk av ny teknologi for å øke effektiviteten. Dette vil redusere kostnadene og stimulere til en mer konkurransedyktig sjøtransport. En mer konkurransedyktig sjøtransport vil redusere klimautslippene fra norsk transportsektor.

Utbygging av bredbånd langs hele kysten er sentralt for havnæringene. Bredbåndskommunikasjon basert på satellitt er viktig både for økt næringsvirksomhet i nordområdene, men også for beredskapssituasjoner og telemedisin. Kommunikasjon via geostasjonære satellitter i de nordligste områdene kan være utfordrende, ustabile og krevende. **Myndighetene må sikre at satellittkommunikasjonssystemene for bredbånd i nordområdene er av tilfredsstillende kvalitet for å kunne drive næringsvirksomhet på en forsvarlig måte.**

Et robust og godt utbygd el. nett med kapasitet for økt elektrifisering av ulike næringer og tjenester gir Norge et konkurransefortrinn både i et kostnads-, miljø- og klimaperspektiv. Landstrøm i havner, elektriske fartøyer, elektrifisering av havbruksanlegg og oljeinstallasjoner er gode eksempler på dette.

For petroleumsnæringen er infrastruktur for gasseksport særlig viktig. Infrastruktur for

gasseksport (rørledning, LNG eller annet) for å kommersialisere gassfunn og eksportere ressursene til markedet fra nordområdene er nødvendig. Dette vil også være et norsk bidrag

til at Europa skal nå klimamålene fra Paris og for Europas forsyningssikkerhet ettersom klimautslippene halveres for hver enhet kull som kan byttes ut med gass.



